

พยางค์ คำ และประโยค

พยางค์

พยางค์

พยางค์ คือ ส่วนหนึ่งของคำหรือหน่วยเสียงที่ประกอบด้วยสระตัวเดียวจะมีความหมายหรือไม่ก็ได้ พยางค์หนึ่งมีส่วนประสมต่างๆ กัน คือ

๑. พยัญชนะ + สระ + วรรณยุกต์ เช่น ตา ตี ไป มา พยางค์ชนิดนี้เรียกว่า ประสม ๓ ส่วน

๒. พยัญชนะ + สระ + วรรณยุกต์ + ตัวสะกด เช่น คน กิน ข้าว หรือ พยัญชนะ + สระ+วรรณยุกต์+ตัวการ์นต์ เช่น โถ่ เล่ห์ ฟ่าห์ ฝู่ว พยางค์ทั้ง ๒ ชนิดนี้เรียกว่า ประสม ๔ ส่วน

๓. พยัญชนะ+สระ+วรรณยุกต์+ตัวสะกด+การ์นต์ เช่น แพทย์ รักรษ์ สิทธิ ฤทธิ โจรณ์ พยางค์ชนิดนี้เรียกว่า ประสม ๕ ส่วน

จะเห็นได้ว่า พยางค์แต่ละพยางค์ อย่างน้อยจะต้องมีส่วน
ประสม ๓ ส่วน คือ พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ อย่างมาก
จะต้องมี ๕ ส่วน คือ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และ
การันต์ จะน้อยกว่า ๓ ส่วน หรือมากกว่า ๕ ส่วนไม่ได้ และ
คำๆ เดียวจะมีพยางค์เดียว หรือหลายพยางค์ก็ได้ ดังตัวอย่าง

กา	คำเดียว	๑ พยางค์
กาเหว่า	”	๒ พยางค์
การะเวก	”	๓ พยางค์
กากนาสูร	”	๔ พยางค์

คำ

ความหมายของคำ

ความหมายแรก หมายความว่า พยางค์หนึ่งๆ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ ดังที่ใช้อยู่ในตำราอักษรวิธีว่า คำเป็น คำตาย และที่ใช้ในตำราฉันทลักษณ์ว่า คำครุ คำลหุ หรือจำนวนคำ ที่ใช้ในวรรคหนึ่งๆ ของคำประพันธ์ว่า โคลงบาทนั้นมีเท่านั้นคำ เป็นต้น

ความหมายที่สอง หมายความว่า คำร้องท่อนหนึ่ง เป็นคำหนึ่ง ดังที่ใช้ในคำกลอนบทละครต่างๆ คือหมายความว่า คำกลอน ๒ วรรค เป็นคำหนึ่ง เช่น

“มาจะกล่าวบทไป ถึงสี่องค์ทรงธรรม์นาถา”

เรียกว่า คำหนึ่ง คือ หมายถึง คำร้องคำหนึ่ง

ความหมายที่สาม หมายความว่า เสียงที่พูดออกมา ได้ความหมาย
อย่างหนึ่ง ตามความต้องการของผู้พูดจะเป็นกี่พยางค์ก็ตาม เรียกว่าคำ
หนึ่ง บางคำมีพยางค์เดียว มีหลายพยางค์ ดังตัวอย่าง

‘นา’ (ที่ปลูกข้าว) เป็นคำ ๑ มีพยางค์ ๑

‘นาวา’ (เรือ) เป็นคำ ๑ คำ มี ๒ พยางค์

‘นาฬิกา’ (โมงหรือทุ่ม) เป็นคำ ๑ มี ๓ พยางค์ เป็นต้น

เค้าเงื่อนของคำ

คำไทยแต่เดิมมักมีพยางค์เดียวโดดๆ คล้ายกับคำภาษาจีน ซึ่งใกล้เคียงกัน เช่น พ่อ แม่ เงิน ทอง ดิน น้ำ ลม ไฟ ม้า ช้าง เป็ด ไก่ เป็นต้น ภายหลังรับเอาคำภาษาอื่น เช่น บาลี และสันสกฤต ซึ่งมักมีหลายพยางค์มาใช้ จึงได้มีพยางค์มากออกไป เช่น บิดา มารดา สุวรรณ ปลูก อุกท อัคคี สุนัข สุกร เป็นต้น

คำเหล่านี้ในภาษาอื่นออกเสียงมีพยางค์มากกว่าที่เราใช้อยู่
เนื่องจากภาษาไทยเคยใช้คำน้อยพยางค์ เราจึงมาตัดทอนให้น้อย
พยางค์ลงกว่าภาษาเดิมที่ยืมมา เช่น

สุ - ษะ	ตัดเป็น	สุข
พา - ละ	ตัดเป็น	พาล (พาน)
กุ - ษะ - ละ	ตัดเป็น	กุศล (กุ - สน)
กาณฺ - ณะ - ณะ	ตัดเป็น	กาญจน์ (กาน)

ความแตกต่างระหว่างคำกับพยางค์

คำ	พยางค์
๑) เสียงที่เปล่งออกมาต้องมีความหมาย อาจมีก็พยางค์ก็ได้	๑) เสียงที่เปล่งออกมาแต่ครั้งถือเป็น ๑ พยางค์
๒) คำพูด ๑ คำ มีจำนวนพยางค์ไม่เท่ากัน เสมอไป	๒) พยางค์บางครั้งอาจมีความหมาย ถ้ามีความหมายถือเป็นคำ
๓) มีบางคำที่เป็นพยางค์และคำ เช่น อี อา	๓) พยางค์เป็นส่วนหนึ่งของคำ ประกอบกันเข้าเป็นคำ
๔) คำเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าพยางค์หรืออย่างน้อยที่สุดก็เท่ากับพยางค์	๔) พยางค์ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ตั้งแต่ ๓ ส่วนถึง ๕ ส่วน ดังตัวอย่างเช่น นา มีส่วนประกอบ ๓ ส่วน มาน มีส่วนประกอบ ๔ ส่วน สาส์น มีส่วนประกอบ ๕ ส่วน

การสร้างคำในภาษาไทย

จากคุณสมบัติคำไทยเป็นคำโดด หรือ คำพยางค์เดียว จึงทำให้คำไทยมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอสำหรับการตั้งชื่อ คน สัตว์ สิ่งของ ตลอดจนบอกอาการความรู้สึกต่างๆ จึงต้องหาวิธีการสร้างคำศัพท์ให้มีจำนวนมากขึ้น ซึ่งมีวิธีการดังนี้

สร้างโดยการประสมคำ

สร้างโดยการแยกระดับเสียงของคำให้มีระดับต่างกัน

สร้างโดยการเลียนแบบภาษาต่างประเทศ

สร้างโดยการบัญญัติศัพท์

สร้างโดยการยืมคำ ทับศัพท์ หรือเพี้ยนศัพท์

การสร้างคำในภาษาไทยโดยการประสมคำ

การประสมคำ หมายถึง การนำคำศัพท์ตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป มารวมกันเข้า ได้คำศัพท์ใหม่ขึ้นมา วิธีการประสมคำที่ปรากฏในภาษาไทยแล้วเกิดคำใหม่ขึ้นมา ได้แก่

คำประสม

คำซ้ำ

คำซ้อน

คำคู่

ก่อนกล่าวถึงรายละเอียดของการสร้างคำแต่ละแบบ ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับ คำมูลก่อน ดังนี้

คำมูล หมายถึง คำที่มีมาในภาษาเดิม หรือ เป็นคำพื้นฐานของภาษา ส่วนมากเป็นพยางค์เดี่ยวและเป็น คำที่เรียกสิ่งต่างๆ ตลอดจนอาการที่จำเป็นของมนุษย์ คำ มูลจะเป็นคำไทยแท้หรือคำในภาษาอื่นก็ได้ มีลักษณะที่ สังกัดได้ดังนี้

๑. เป็นพยางค์เดี่ยว โดดๆ มีความหมายในตัวเอง เช่น คำที่ใช้เรียกขานสิ่งต่างๆ ดังนี้

คำสรรพนาม	เช่น	ฉัน กู มึง เขา ฮู แก
คำบอกจำนวนนับ	เช่น	หนึ่ง สอง สาม...
คำเรียกเครือญาติ	เช่น	พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย
คำเรียกอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย	เช่น	แขน ขา หัว ผม ปาก
คำเรียกชื่อเครื่องใช้ในบ้าน	เช่น	หม้อ จาน ชาม ถ้วย
คำที่ใช้เรียกเครื่องมือประกอบอาชีพ	เช่น	มีด ขวาน จอบ เสียม
คำที่ใช้เรียกชื่อสัตว์เลี้ยง ใช้งาน	เช่น	หมา แมว เป็น ไก่
คำกริยาที่สำคัญ	เช่น	กิน นอน นั่ง ยืน พุด
คำขยายที่สำคัญ	เช่น	สูง ต่ำ ดำ ขาว สวย งาม หนัก เบา

๒.เป็นคำที่ประกอบด้วยหลายพยางค์ แต่ถ้าแยก
พยางค์เหล่านั้นออกจะไม่มีความหมายในภาษาหรือถ้ามี
ความหมาย ความหมายนั้นก็ไม่ใช่ใกล้เคียงกับคำเดิมเมื่อ
รวมพยางค์ เช่น กระจ่าง กระจ่าง ส่ายยู อาชญา เป็นต้น

คำประสม (COMPOUND WORD)

หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำมูลตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกันเข้าแล้วเกิดเป็นคำใหม่ มีความหมายต่างไปจากคำมูลเดิม หรือเพี้ยนไปเล็กน้อย โดยใช้คำที่มีความหมายเด่นเป็นคำหลัก หรือเป็นหลักฐานแล้วนำคำที่มีความหมายรองลงไปมาขยายไว้ข้างหลัง คำประสมมีหลายลักษณะ ดังนี้

๑.๑ คำประสมที่เกิดจากนำคำมูลที่มีความหมายต่างกันประสมกัน แล้วมีความหมายต่างไปจากความหมายเดิม แต่ไม่ทิ้งเค้าความเดิม เช่น

น้ำปลา = น้ำ หมายถึง ของเหลว

ปลา หมายถึง สัตว์น้ำชนิดหนึ่ง

สองคำรวมกัน หมายถึง น้ำที่ใช้ปรุงอาหาร มีรสเค็ม

แม่น้ำ = แม่ หมายถึง หญิงผู้ให้กำเนิด น้ำ = ของเหลว

สองคำรวมกัน หมายถึง สายน้ำ

คำประสมที่เกิดจากนำคำมูลที่มีเนื้อความต่างกันมาประสมกัน มีความใกล้เคียงกับความหมายเดิม เช่น

ดีใจ

เสียใจ

ใจหาย

หายใจ

คำประสมที่เกิดจากนำคำที่ย่อมาจากคำยาวๆ แล้วนำไป
ประสมกับคำมูลเกิดเป็นคำศัพท์ใหม่แต่ยังรักษาความหมายของคำเดิม
แต่ละคำเอาไว้ได้แก่คำว่า ผู้ ที่ ของ เครื่อง หมอ ชาว ช่าง นัก เช่น

ช่าง + ไม้ เป็น ช่างไม้ แปลว่า คนชำนาญด้วยการทำของใช้ด้วยไม้
นัก + ร้อง เป็น นักร้อง แปลว่า คนที่เก่งในการร้องรำทำเพลง

คำประสมที่เกิดจากการเอาคำว่า การ และ ความ ประสมเข้าไป
ข้างหน้า เช่น

การเดิน

การเรียนรู้

การกิน

ความดี

ความสุข

ความรัก

คำประสมที่เกิดจากการนำคำมูล ซึ่งมีรูป เสียง และความหมายต่างกัน แต่ตัดพยางค์หรือย่อพยางค์ให้สั้นเข้า คล้ายวิธีสมาสในภาษาบาลี เมื่อประสมกันแล้วมีความหมายเหมือนเดิมก่อนตัดออกไป

สถาผล มาจาก สถาพร + ผล (ผลอันยั่งยืน)

สุมามาลัย มาจาก สุมาลี + มาลัย (พวงดอกไม้)

สุนทาน มาจาก สุนทร + ทาน (ทานที่ดี)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับอักษรคำประสม

๑. คำประสมในภาษาไทย มีลักษณะเหมือนคำสมาสต่างที่ ถ้าเป็นคำสมาสจะต้องเป็นคำที่มาจากภาษาบาลี และสันสกฤตเท่านั้น ถ้าเป็นภาษาอื่นนอกเหนือจากนี้ถือว่าเป็นคำประสมทั้งสิ้น

๒. การเรียงคำประสมนั้น ถ้าเป็นคำในภาษาไทยก็เรียงคำตามระเบียบคำภาษาไทย คือ คำที่มีความหมายชัดเจนเรียงเป็นหลักไว้ข้างหน้า คำที่มีความหมายเป็นรองไว้ข้างหลัง เช่น

วังหลวง

ปากกา

น้ำแข็ง

กล้วยทอด

แต่ถ้าเป็นคำในภาษาบาลี สันสกฤต การเรียงคำก็เป็นไปตามระเบียบของภาษาทั้งสอง คือ เอาคำที่มีความหมายรอง หรือ คำขยายไว้ข้างหน้า คำหลักวางข้างหลัง เช่น

ราชการ

เกษตรกรรม

เบญจลักษณ์

วิทยาศาสตร์

๓. คำประสมที่เกิดจากคำมูลหลายคำมาประสมกัน เมื่อเกิดเป็นคำใหม่
ต้องถือว่าคำนั้นเป็นคำศัพท์เพียงคำเดียวเท่านั้น

๔. คำศัพท์ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ช่าง หมอ นัก ผู้ การ ความ เครื่อง ของ ที่
มักเป็นคำประสม

๕. คำมูลที่นำมาประสมกัน สามารถนำมาประสมกันได้ ทั้งคำไทย
ประสมคำไทยคำไทยประสมคำต่างประเทศ และคำต่างประเทศประสมคำ
ต่างประเทศ เช่น

คำไทย + คำไทย เช่น

พ่อตา   โรงเรียน   แม่น้ำ

คำไทย + บาลี เช่น

พลเมือง   ผลไม้   หลักฐาน

คำไทย + สันสกฤต เช่น

เศรษฐศาสตร์   ศิลปศึกษา

คำไทย + คำต่างประเทศอื่นๆ เช่น

พวงหรีด   ขนมอบัง

๖. คำประสมมีตั้งแต่ประสม ๒ คำ ประสม ๓ คำ และประสม ๔ คำ

ประสม ๒ คำ เช่น

ลูกคิด รongเท้า พัดลม รถราง

ประสม ๓ คำ เช่น

กล้องถ่ายรูป ผู้ใหญ่บ้าน ไม้หนีบผ้า ยางลบหมึก

ประสม ๔ คำ เช่น

กระเป๋าเดินทาง กระเป๋าน้ำร้อน น้ำมันใส่ผม

๗.คำที่นำมาผสมกันเป็นได้ทั้งคำนาม สรรพนาม กริยา
วิเศษณ์ สันธาน อุทาน เช่น

คำนาม + คำนาม

กล้วยแขก	ไฟฟ้า	ลูกเสือ
ลมปาก	เตาถ่าน	พัดลม

คำนาม + กริยา

กล้วยทอด	เรือขุด	นางห้าม
รูปถ่าย	เตารีด	เสือสง

คำซ้ำ (REDUPLICATION)

เป็นการประสมคำที่เกิดจากนำคำพูดคำเดียวกันมาพูดหรือเขียนซ้ำคำตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไป เพื่อประโยชน์ในการเปลี่ยนเสียง และเปลี่ยนแปลงความหมายให้แตกต่างกัน เวลาเขียนใช้ไม่ยืมก (๓) แทนคำหลัง ซึ่งมีการซ้ำคำได้หลายลักษณะ ดังนี้

๒.๑ ซ้ำคำแล้วทำให้ความหมายเปลี่ยนเป็นพหูพจน์ เช่น

เด็กๆ	ลูกๆ	เพื่อนๆ
หนุ่มๆ	คิดๆ	ใครๆ
สาวๆ	เธอๆ	แฟนๆ

๒.๒ ซ้ำแล้วมีลักษณะเป็นจำนวน

ของกล้วยๆ เหล่านี้

เรื่องหมูๆ เหลือเกิน

พูดหมาๆ อีกแล้ว

๒.๓ ซ้ำแล้วมีความหมายแบ่งแยกเป็นจำนวน เช่น

กวาดเป็นห้องๆ

เขาทั้งหลายเดินมาเป็นคู่ๆ

เขาใช้ดินสอหมดไปเป็นแท่งๆ

๒.๔ ซ้ำแล้วทำให้น้ำหนักของคำเพิ่มขึ้นเป็นการเน้นความหมายของคำ เช่น

พูดทำอะไรๆ ก็ไม่เชื่อ

ฝนคงตกแน่ๆ เลย

การซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของคำเพิ่มความหมาย อาจออกเสียงวรรณยุกต์คำหน้าเปลี่ยนไปบ้าง เช่น

พี่ยาวยาว

เธอสวยสวย

๒.๕ ซ้ำแล้วให้น้ำหนัก หรือความหมายของคำลดจากเดิม เช่น

เธอมีผิวขาวๆ หน่อย

เธอมาหาฉันตอนสายๆ ก็แล้วกัน

๒.๖ ซ้ำแล้วความหมายของคำบ่งความไม่แน่นอน ถ้า
เกี่ยวกับสถานที่ก็ไม่เจาะจงไปว่าเป็นจุดใด หรือถ้าเกี่ยวกับเวลา
ก็ไม่เจาะจงเวลาลงไป เช่น

เขายืนอยู่แถวๆ สะพาน

เขายืนอยู่ใกล้ๆ หอสมุด

ให้คุณมาพบฉันตอนเที่ยงๆ นะคะ

๒.๗ ซ้ำแล้วบ่งความเป็นพวกเดียวกัน หรือสถานะอย่างใด
อย่างหนึ่ง เช่น

เราพึ่งพาอาศัยกันแบบพี่ๆ น้องๆ

ผ้าใหม่ๆ ราคาแพงเหลือเกิน

๒.๘ ซ้ำแล้วมีความหมายบ่งถึงการเคลื่อนไหวที่ดำเนินติดต่อกัน เช่น
เธอร้องไห้ น้ำตาหยดผะๆ เชียว
เขาโหลกๆ น้ำพริกคั่งล้นบ้าน
เธอเถียงแม่ฉอดๆ เลยแหละ

๒.๙ คำซ้ำบางคำมีลักษณะเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงสัตว์ เพื่อ
เลียนเสียง ธรรมชาติ เป็นต้น

ฝนตกชูๆ

น้ำไหลจ้อกๆ

ไก่ร้องเจี๊ยบๆ

๒.๑๐ คำซ้ำบางคำเปลี่ยนเสียงสระให้เพี้ยนไปบ้าง แต่ไม่มากนัก เช่น

เปรี้ยวๆ   เพี้ยนเป็น   เปรี้ยวป้าง

เจียวๆ   เพี้ยนเป็น   เจียวจ้าว

هنگ่งๆ   เพี้ยนเป็น   هنگ่งห่าง

๒.๑๑ มีคำซ้ำบางคำเปลี่ยนเสียงคำหน้าให้กร่อนลง ส่วนใหญ่ใช้ใน
กาพย์ กลอน คำซ้ำลักษณะนี้ภาษาบาลีเรียกคำ อัฟภาส สันสกฤตเรียก
อภยาส เช่น

แย้มแย้ม   กร่อนเป็น   ยะแย้ม

ยิบยิบ   กร่อนเป็น   ยะยิบ

ลิวลิว   กร่อนเป็น   ละลิว

๒.๑๒ มีคำซ้ำพวกหนึ่งมีลักษณะเป็นคำ ๒ คู่ แต่มีคำซ้ำกันเพียง ๑ คู่เท่านั้น และคำที่ไม่เหมือนกันนั้นมีความหมายใกล้เคียงกัน คำซ้ำชนิดนี้เรียกว่า คำซ้ำในคู่ เช่น

กินจุบกินจิบ

เข้าค้ายเข้าเข็ม

คาหนังกาเขา

ในรวในวัง

แม่สื่อแม่ชัก

ได้เรื่องได้ราว

ข้อสังเกตเกี่ยวกับคำซ้ำ

๑. ไม้ยมกในภาษาไทย จะใช้ภาษาเฉพาะกับคำซ้ำเท่านั้น
คำอื่นที่เป็นคำเดียวจะไม่ใช้ไม้ยมก เช่น

เขาสวมเสื้อสีดำๆ (คำซ้ำ)

เขาสวมเสื้อดำ คำนานา (ไม่ใช่คำซ้ำ)

๒. คำศัพท์ในภาษาไทย มีคำบางคำไม่เคยใช้เป็นคำซ้ำเลย เช่น
หนังสือ มะม่วง แขน เท้า แต่คำอีกพวกหนึ่งจะใช้เป็นคำซ้ำเสมอ
เช่น นึกออกเฉาๆ แล้ว พุดอยู่หยกๆ ข้าวเคือดปุดๆ

๓. มีคำไทยบางคำอาจพูดซ้ำก็ได้ ไม่ซ้ำก็ได้ เพราะ
ความหมายของคำคงเดิมเสมอ เช่น ส่ง อยู่ ค่อย ผี

๔. คำซ้ำ เป็นคำที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีคำใช้มากขึ้น
แม้ว่าเมื่อซ้ำกันแล้วจะมีแค่ความหมาย แต่คำนี้ก็
มีความหมายเฉพาะของมันเอง รวมทั้งมีโอกาสใช้ต่างกัน
ออกไปด้วย

๕. คำชนิดต่างๆ ในภาษาไทยสามารถนำมาสร้างคำด้วยวิธีการซ้ำคำได้เกือบทั้งหมด เช่น

ซ้ำคำนาม	เช่น	เด็กๆ หมุ่มๆ สาวๆ
ซ้ำคำลักษณนาม	เช่น	โหลๆ กุ่มๆ ฟุตๆ
ซ้ำคำสรรพนาม	เช่น	ใครๆ หล่อนๆ
ซ้ำคำกริยา	เช่น	เดินๆ วิ่งๆ นอนๆ
ซ้ำคำวิเศษณ์	เช่น	ดีๆ เบาๆ หนักๆ
ซ้ำคำอุทาน	เช่น	โอ๊ยๆ ฮ่าๆ

คำซ้อน

คือ คำประสมประเภทหนึ่งที่เกิดจากการนำเอาคำมูลที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน ตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกัน เกิดเป็นคำศัพท์ขึ้นใหม่ อาจจะมี ความหมายต่างหรือเพี้ยนไปจากเดิม คำซ้อนในภาษาไทยปรากฏในลักษณะดังนี้

๑. คำซ้อนเกิดจากคำไทยถิ่นซ้อนคำไทยถิ่น เช่น

เสื่อสาด

บ้านเรือน

ดูแล

เร้าร้อน

คิดอ่าน

เกียจคร้าน

เสียดหาย

ขบกัด

ข่มเหง

๒. คำซ้อนเกิดจากคำไทยปัจจุบันซ้อนคำไทยโบราณ เช่น

กลืนอาย

(อาย = กลืน)

หนุ่มเหน้า

(เหน้า = หนุ่ม)

บ้านนอกคอกนา

(ขอก = ขอบ เขต บริเวณ)

๓. คำซ้อนเกิดจากคำไทยซ้อนคำต่างประเทศที่เป็นคำยืม เช่น

๓.๑ คำไทยซ้อนคำเขมร เช่น

เล่าเรียน   คั้งเค็ม   ละเอียดลออ

๓.๒ คำไทยซ้อนคำบาลี เช่น

พลเมือง   หลักฐาน   ข้าทาส

๓.๓ คำไทยซ้อนสันสกฤต เช่น

สร้างสรรค์   นงลักษณ์   รังสรรค์

๓.๔ คำไทยซ้อนคำต่างประเทศอื่น เช่น

โคถึก (พม่า)   แปลว่า   หนุ่ม

ติดแจ (จีน)   แปลว่า   ติดไปโดยเร็ว

๔. คำต่างประเทศเป็นคำยืมซ้ำกับคำยืมด้วยกัน ดังนี้

๔.๑ คำบาลี สันสกฤต ซ้อน คำบาลี สันสกฤต ด้วยกัน เช่น

คชสาร	พนาวัน	ชลธาร
ชลาศินธุ์	อิทธิฤทธิ์	ยานพาหนะ

๔.๒ คำเขมร ซ้อน คำเขมร เช่น

เลอเลิศ	สรงสนาม
ขมิขมัน	เฉลิมฉลอง

๔.๓ คำบาลี สันสกฤต ซ้อน คำเขมร เช่น

ชัยชนะ	เสปียงอาหาร
--------	-------------

๕. คำซ้อนคำบางคำมีลักษณะเป็นคำซ้อนสองคู่ มักมีเสียงสัมผัสกับ

คำกลาง เพื่อให้ออกเสียงได้ง่ายขึ้น และสละสลวยขึ้น เช่น

อิมหมีพื้มัน

เก็บหอมรอมริบ

เจ็บไข้ได้ป่วย

ช่วยเหลือจุนเจือ

ซ่อง่ายขายคล่อง

บ้านช่องห้องหอ

ไว้ควาอาราม

จับมือถือแขน

ถั่วโยโธโธชาม

ประโยชน์ของคำซ้อน

๑. ซ้อนคำแล้วช่วยเน้นความของคำให้ชัดเจนขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดในกรณีที่คำนั้นมีเสียงคล้ายกัน หรือเสียงพ้องกัน เช่น เสียง ฆ่า ข้ำ คำ พ้องกัน จึงซ้อนคำเพื่อเน้นความหมาย เช่น ฆ่าฟัน ข้ำทาส ข้ำเจ้า คุณค่า

๒. ซ้อนคำแล้วช่วยอธิบายความหมายของคำหนึ่งคำให้แจ่มแจ้ง เช่น

เสือสาด ใช้คำว่า เสือ อธิบายความหมายว่า สาด ซึ่งเป็น ภาษาถิ่น

บ้านเรือน ใช้คำว่า บ้าน อธิบายความหมายว่า เรือน ซึ่งเป็น ภาษาถิ่น

ซากศพ ใช้คำว่า ซาก อธิบายความหมายว่า ศพ ซึ่งเป็น คำยืม

๓. ซ่อนคำแล้วช่วยเน้นความหมายของคำให้ชัดเจน เช่น

เด็ดขาด

ดูแล

ชัดเจน

กีดกัน

ชักจูง

ลากถูก

๔. ซ่อนคำแล้วช่วยให้เกิดความหมายใหม่ในเชิงอุปมาอุปไมย
เช่น

แจ่มใส

เดือดร้อน

ชัดซึ้ง

ชักฟอก

เล่าโลม

หักทลาย

๕. ซ่อนคำแล้วช่วยให้เกิดความไพเราะสละสลวยของเสียง
ทำให้เสียงไม่ห้วน เช่น

ไร่นา

เรือแพ

ใหญ่หลวง

บ้านเรือน

ข้าวปลา กีดกัน

๖. ซ่อนคำแล้วช่วยให้เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นมาในภาษา มีความหมายใหม่ เช่น

ขัดข้อง

ขัดขวาง

ขัดแย้ง

ขัดขึ้น

ขัดข้อง

หมายถึง

ไม่ปฏิบัติตามได้

ขัดขึ้น

หมายถึง

ต่อต้านผู้กระทำร้ายตน

ขัดขวาง

หมายถึง

การกระทำที่ต้องการให้เกิดอุปสรรค
ต่อการทำงาน

ขัดแย้ง

หมายถึง

มีความเห็นไม่ลงรอยกัน

คำคู่ (EUPHONIC COUPLET)

คือ คำที่เกิดจากการนำเอาคำมาออกเสียงซ้ำกันแต่เปลี่ยนสระหรือตัวสะกดให้ต่างกันออกไป เพื่อให้เกิดความสะดวกเวลาออกเสียง คำคู่จึงเป็นคำซ้ำชนิดหนึ่งที่ซ้ำเพื่อให้ออกเสียงสะดวก รื่นหู และกลมกลื่นกัน คำคู่นี้ พระยาอนุমানราชชน เรียกว่า “คำซ้ำที่ออกเสียงให้กลมกลื่นไพเราะรื่นหู”

สาเหตุที่เกิดคำคู่ เนื่องมาจากการผลักดันขณะออกเสียงเพื่อให้เกิดความกลมกลืนกัน มีลักษณะสำคัญดังนี้

๑. คำคู่ที่เกิดจากคำที่มีเสียงเดิม ไม่สมดุลกัน จึงออกเสียงใหม่ให้มีเสียงสมดุลกันเป็นคู่ๆ เช่น

สะกิดเกา

เป็น

สะกิดสะเกา

ขโมยโจร

เป็น

ขโมยขโจร

๒. คำคู่ที่เกิดจากคำไทยที่มีเสียงตัวสะกดแม่ กก ในคำหน้า เมื่อออกเสียงแล้วเสียงคอนกันจึงใช้คำให้คู่กัน เพื่อไม่ให้เสียงคอนกัน เช่น

โชกชาก เป็น โชกกะชาก แล้วเป็น กะโชกกระชาก

โตกตาก เป็น โดกกตาก แล้วเป็น กระจโตกกระจตาก

๓. คำคู่ที่ยึดเสียงจากคำพยางค์เดียวออกเป็นสองพยางค์ โดยถือเอาอักษรของคำแรกเป็นหลัก ออกเสียงพยางค์หลังให้มีเสียงสระต่างออกไปตามแต่จะออกให้สะดวกปาก คำหลังที่ยึดเสียงออกไปนี้ไม่มี ความหมาย (มีลักษณะเป็นเหมือนสร้อยคำ) เช่น

คูเคอ

กินแกน

กวาดแกวด

กวาดเกวิด

ง่อนแง่น

สวายเสย

ไปเปย

สอนเสน

ซื่อซื่อ

๔. คำคู่ที่เกิดจากการแทรกเสียงสระ พยัญชนะ หรือยัดเสียงตรงกลาง คำ เพื่อให้มีความไพเราะ เช่น

ชีวาตย์	เป็น	ชีวาวาทม์
พิมพิไล	เป็น	พิมพิลาไล

๕. คำคู่ที่เกิดจากการออกเสียงสระหลัง คู่กับสระหน้า ในระดับเสียง เดียวกัน คือ อาจเป็นระดับเสียงสูง ระดับเสียงกลาง และระดับเสียงต่ำ คำ ที่ออกเสียงคู่กันนี้ส่วนมากเป็นคำที่มีอักษรตัวเดียวแต่มีสระต่างกัน เช่น กรุ่มกริม นุ่มนึ่ม บู้บี้ คู่คี โม่เม โลเล นอกจากนี้ยังปรากฏคำคู่ที่เกิดจาก การออกเสียงสระในคู่เดียวกัน เช่น ปุกปุย หลุดลุ่ม เป็นต้น

๖. คำคู่ที่เกิดจากการแปลงเสียงของตัวสะกดในคำหลัง ให้เป็นเสียงนาสิกในวรรคเดียวกันกับตัวสะกดของคำหน้า มีทั้งที่คงสระไว้ตามเดิม และเปลี่ยนแปลงสระไปด้วย เช่น

นอบน้อม

รวบรวม

ทาบตาม

หลีกเลียง

ถอดถอน

ออกอ่อน

๗. คำคู่ที่มาจากคำหน้ามีตัวสะกดในแม่ กด กน เกย แต่จะมาเปลี่ยนตัวสะกดคำหลังให้เป็นแม่เกย เช่น

มาคหมาย

เลื่อมลาย

เลื่อนลอย

ถอดถอย

กร้ากราย

พุ่มฟาย

การสร้างคำไทยโดยการแยกเสียงของคำให้มีระดับต่างกัน

ลักษณะการสร้างคำแบบนี้ หมายถึง การใช้เสียงวรรณยุกต์ เป็นเครื่องกำหนดความหมายของคำ เพราะภาษาไทยมี ส่วนประกอบของพยางค์ หรือคำอยู่ ๓ ส่วน คือ พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เมื่อใดออกเสียงวรรณยุกต์ของคำให้ต่างกัน ความหมายของคำนั้นก็เปลี่ยนไปด้วย จึงเป็นผลทำให้คำไทย มีจำนวนคำมากขึ้น เป็นวิธีการสร้างคำแบบหนึ่งในภาษาไทย เช่น ปา ป่า ป้า คำ คำ คำ เป็นต้น

การสร้างคำไทยโดยการเลียนแบบภาษาต่างประเทศ

๑. สร้างโดยเลียนวิธีสร้างคำในภาษาเขมร มีการสร้างคำโดยการเติมคำ หรือพยางค์ไปที่คำเดิม ดังนี้

๑.๑ เติมหน้าคำ ได้แก่ การเพิ่มพยางค์เข้าข้างหน้าคำเดิม โดยเติม บัง บรรร ประ กำ กระ กรร อะ เข้าหน้าคำเพื่อให้เข้าสละสลายขึ้น เช่น

คบ	เป็น	ประคบ
บัง	เป็น	กำบัง

๑.๒ **เติมหลังคำ** ได้แก่ การเพิ่มพยางค์ หรือ คำเข้าข้างหลังคำศัพท์เดิม โดยเมื่อเพิ่มเข้าไปแล้วความหมายของคำเดิมไม่เปลี่ยนแปลง และคำที่เพิ่มเข้าไปก็ไม่ต้องการคำแปลแต่อย่างใด เช่น

เคห	เป็น	เคหา
โมห	เป็น	โมหา

๑.๓ **เติมกลาง** คือ การเพิ่มพยัญชนะแทรกลงในระหว่างกลางของคำที่เป็นคำโดด แต่ไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป คำที่เติมกลางแบบนี้ไม่มีมาตรฐานแน่นอน ส่วนมากเป็นคำที่มีอยู่ในภาษาโบราณ การเติมกลางคำในลักษณะนี้เลียนแบบการลงอาคมของภาษาเขมร เช่น

ช่วย	เป็น	ชำร่วย
อาจ	เป็น	อำนาจ

การสร้างคำโดยวิธีการบัญญัติศัพท์

ศัพท์บัญญัติ หมายถึง คำศัพท์ที่คิดขึ้นมาเพื่อแทนคำอื่น ไม่ใช่คำศัพท์ที่คิดขึ้นมาใช้ตั้งแต่ดั้งเดิม ส่วนมากบัญญัติขึ้นมาใช้แทนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมด้านต่างๆ ซึ่งศัพท์บัญญัติในภาษาไทย อาจแบ่งตามลักษณะได้ดังนี้

๑. บัญญัติจากคำไทย เช่น ไฟฟ้า พัดลม ตู้เย็น โรงเรียน เป็นต้น
๒. บัญญัติขึ้นมาจากคำไทยกับคำอื่นที่มีอยู่แล้วในภาษาไทย เพื่อใช้แทนคำที่นำเข้ามาใหม่ และยังไม่คุ้นเคย เช่น โรงพยาบาล (พยาบาล = บ.) จักรเย็บผ้า
๓. นำคำอื่นจากภาษาที่คุ้นเคยมาใช้ในความหมายใหม่ เช่น วิทย์ (ส.) แทนคำว่า Radio พัฒนา (บ.) แทนคำว่า Develop

การสร้างคำโดยการยืมคำ

การยืมคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทยนั้น
เป็นไปได้โดยไม่ตั้งใจ แต่เป็นไปได้ตามธรรมชาติของภาษา นั่นคือ
สังคมที่อยู่ใกล้ชิดกันย่อมมีการและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมกัน และ
แน่นอนภาษาย่อมเข้ามาพร้อมกับการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
นั้นด้วย

โดยสรุป

ภาษาไทยเป็นภาษาตระกูลคำโดด คำส่วนมากจึงมีพยางค์เดียว และมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ปัจจุบันกลับพบว่าคำไทยกลายเป็นคำมากพยางค์ขึ้น ซึ่งมูลเหตุสำคัญเกิดจาก ๒ ประเด็น คือ จากผู้ใช้ภาษาเอง และจากความต้องการให้มีคำศัพท์ใช้พอเพียงกับความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ วิธีการสร้างคำขึ้นใหม่ในภาษาไทยมีอยู่ ๕ วิธี คือ

๑. สร้างโดยวิธีการประสมคำ ด้วยวิธีของคำประสม, คำซ้ำ, คำซ้อน, และคำคู่

๒. สร้างโดยการแยกระดับเสียงของคำให้มีระดับต่างกัน การสร้างแบบนี้อาศัยเสียงวรรณยุกต์เพื่อแยกความหมายของคำให้มีความหมายแตกต่างกันออกไป

๓. สร้างโดยการเลียนแบบภาษาต่างประเทศ เป็นวิธีการสร้างคำที่เลียนแบบวิธีการมาจากภาษาบาลี-สันสกฤต และเขมร

๔. สร้างโดยการบัญญัติศัพท์ เป็นการสร้างคำที่เกิดเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เกิดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ๆ ขึ้น

๕. การสร้างคำโดยการยืมคำ การยืมคำภาษาต่างประเทศ เข้ามาใช้เป็นไปโดยไม่ได้ตั้งใจแต่จะเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมากกว่าอย่างอื่น

โครงสร้างของภาษาไทย : ระบบประโยค

September
2011 (SEP)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

yen+4.com

ความหมายของประโยค

พระยาอุปกิตศิลปสาร (๒๕๔๓ : ๑๕๑-๑๕๒) ได้แสดงแง่คิดเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะของประโยคไว้ในหมวดวากยสัมพันธ์ว่า “วากยสัมพันธ์ในที่นี้เป็นภาษาบาลี แปลเอาความว่า ความเกี่ยวข้องของคำพูดต่างๆ ในภาษาไทยของเรา” เพราะข้อความที่เราใช้พูดกันก็ดี หรือเขียนเป็นเรื่องราวก็ดี ย่อมต้องเอาคำต่างๆ มาเรียงติดต่อกันไปจนได้ความอย่างหนึ่งๆ และคำต่างๆ ที่นำมาเรียงเป็นข้อความนั้น ล้วนมีความ สัมพันธ์เกี่ยวกันทั้งนั้น ความเกี่ยวข้องของคำต่างๆ ในถ้อยคำตอนหนึ่งๆ เช่นนี้เรียกว่า “วากยสัมพันธ์” และยังสามารถกล่าวเน้นความหมายเฉพาะของคำว่าประโยคไว้อีกว่า “ประโยคคือ ถ้อยคำที่มีเนื้อความครบบริบูรณ์ และประโยคหนึ่งๆ แบ่งเป็น ๒ ภาค คือ ภาคประธาน และภาคแสดง”

ส่วนประกอบของประโยค

ในหนังสือหลักภาษาของพระยาอุปกิตศิลปสารบอกไว้ว่า ประโยค
หนึ่งๆ แบ่งเป็น ๒ ภาค คือ ภาคประธาน และภาคแสดง

ภาคประธาน ถือเป็นส่วนสำคัญของข้อความ ที่ผู้พูดหรือผู้เขียน
กล่าวขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีผู้กระทำการियाว่าเป็นใคร หรืออะไร
ส่วนมากเป็นคำนามหรือสรรพนาม เช่น

ฝนตกหนัก

ภาคประธานเป็นคำนาม

เขามีน้องชายตัวเล็กๆ

ภาคประธานเป็น สรรพนาม

ภาคแสดง เป็นตอนที่แสดงอาการของประธานให้ได้ความครบ
ว่าประธานได้แสดงอาการอย่างนั้น อย่างนี้ เช่น

ฝนตก

หอพักพัง

นับขั้บรถยนต์

ในภาคแสดงนี้มีบทช่วยกริยาอยู่ ๒ ส่วน คือ บทกรรม และบท
วิกัฏ์การก

บทกรรม มีหน้าที่ช่วยกริยาที่มีความกระจำงเต็มในตัวให้มีความ
สมบูรณ์ขึ้น กริยาชนิดนี้ชื่อว่า สกรรมกริยา และตัวที่มาช่วย
กริยาให้สมบูรณ์นั้นเรียกว่า บทกรรม เช่น

แมวกัดหนู

ครูตีนักเรียน

แดงขุดดิน

บทวิภัติการก เป็นบทช่วยกริยา วิภตฺรธกริยา ซึ่งเป็นกริยาที่ไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ต้องอาศัยกลุ่มคำมาต่อท้าย เพื่อทำหน้าที่คล้ายกับขยายความ แต่คำในบทวิภัติการกนี้ไม่ใช่คำวิเศษณ์แต่เป็นคำนาม หรือสรรพนาม เช่น

เขาพูดว่า	เป็น	วิภตฺรธกริยา
นายแดงเป็น	เป็น	วิภตฺรธกริยา
เขาคลาย	เป็น	วิภตฺรธกริยา

เมื่อเติมบทวิภตฺรธกริยาแล้ว ดังนี้

เขาพูดว่าแมวตายแล้ว	เป็น	บทวิภัติการก
นายแดงเป็นไข	เป็น	บทวิภัติการก
เขาคลายเธอ	เป็น	บทวิภัติการก

สรุปแล้วประโยคหนึ่งประโยค ต้องประกอบด้วย
ภาคประธาน และภาคแสดง ในบทประธาน มีประธานเป็นส่วน
สำคัญ ภาคแสดงมีบทกริยา และบทกรรมเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งใน
บทกริยาอาจประกอบด้วย สกรรมกริยา อกรรมกริยาแล้วแต่กรณี
หรือ บทวิกตรรกกริยา แล้วแต่เนื้อหาของประโยคนั้น

การสร้างประโยค หรือการเรียงลำดับเข้าประโยค

การสร้างประโยค หรือการเรียงลำดับเข้าประโยคมีข้อควรคำนึงดังต่อไปนี้

การนำคำมาเรียงเข้าประโยคต้องให้ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยม เช่น

เขาถูกเชิญไปปราถณตัว   เปลี่ยนเป็น   เขาได้รับเชิญไปปราถณตัว
ต่อไปนี้จะมาในเพลง   เปลี่ยนเป็น   ต่อไปนี้จะร้องเพลง
เธอขับรถไฟเข้ากรุงเทพฯ   เปลี่ยนเป็น   เธอโดยสารรถไฟเข้ากรุงเทพฯ

การเลือกใช้ถ้อยคำมาใช้ ต้องให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล เช่น

กนิ : กษัตริย์	ใช้คำว่า	เสวย
พระ	ใช้คำว่า	ฉัน
คนธรรมดา	ใช้คำว่า	รับประทาน

๓. ในภาษาไทยถือว่า การนำคำมาเรียงเข้าประโยคเป็นเรื่องสำคัญถ้า นำคำๆ เดียวกันมาเรียงเข้าประโยคที่ต่างตำแหน่งกัน ความหมายจะ เปลี่ยนไป เช่น

ฉันดูพี่ (พี่) เป็นผู้ถูกกระทำ

พี่ดูฉัน (พี่) เป็นผู้กระทำเอง

ดูพี่ฉัน จากประโยคเต็มว่า ดูพี่ของฉัน

๔. การเรียงคำเข้าประโยคในภาษาไทย ถ้าเป็นประโยคปกติจะเรียงในลำดับ ดังนี้

ประธาน - กริยา

น้อง นอน

ประธาน - กริยา - กรรม

แมว กัด นั้น

ประธาน - กริยา - บทวิภัตติการก

เขา คล้าย พ่อ

ประธาน - กริยา - (กรรม) - บทขยาย

น้อง ดี แมว ตายคาที่ (ตายคาที่ ขยาย ดี)

๕. เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด ดังนั้น คำทุกคำจึงมีอิสระที่จะนำไปใช้ในประโยคได้โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปคำ ไม่ว่าคำนั้นจะปรากฏในตำแหน่งใดของประโยค

๖. คำๆ เดียว ถ้านำไปเรียงในประโยคผิดที่กัน ความหมายจะเปลี่ยนไปพร้อมทั้งหน้าที่ของคำนั้นก็เปลี่ยนไปด้วย เช่น

คนแก่เดินช้า

เป็นคำวิเศษณ์

อย่างเห็นแก่ตัว

เป็นคำบุพบท

ความแก่ห้ามกันไม่ได้

เป็นคำนาม

รูปประโยค

รูปประโยคจะเป็นชนิดใด สังกะยจากคำขึ้นต้นประโยคเป็นสำคัญ ซึ่งแบ่งได้ ๕ รูป ดังนี้

๑. **ประโยคกรรตุ** คือ ประโยคที่มีประธานขึ้นต้นประโยค หรือ ประโยคที่เอาผู้แสดงอยู่หน้าประโยค แล้วจึงตามด้วยภาคแสดงต่อไป เช่น

ผู้ชายคนนี้ขุดดิน

ใครมาที่บ้านของฉัน

สุนัขกัดแมว

๒. ประโยคกรรม คือ ประโยคที่นำเอากรรมมาขึ้นต้นประโยคหรือมา
เป็นประธานของประโยค เช่น

ดินถูกคนขุด

แมวถูกสุนัขกัด

ปลาติดเบ็ด

๓. ประโยคกริยา คือ ประโยคที่เอากริยามาขึ้นต้นประโยคเพื่อ
ต้องการให้กริยานั้นเด่นขึ้น คำกริยาที่นำมาใช้ในประโยคมีคำ ๓ คำ คือ
มี เกิด ปรากฎ เช่น

มีอายุเกิดขึ้นกลางดึก

เกิดอุบัติเหตุรถชนกันกลางสะพาน

ปรากฏศีลธรรมเสื่อมลงมากในสังคมปัจจุบัน

๔. ประโยคการิตคือรูปประโยคกรรตุ หรือประโยคการิต
นั่นเอง แต่มีการิต การก (ผู้รับใช้) เพิ่มเข้ามา เช่น

แม่ใช้นักเรียนถอนหญ้า

เขาให้คนรักถักเสื่อให้

๕. ประโยคกริยาสภาวะมาลา กริยาสภาวะมาลา คือ กริยาที่
กล่าวขึ้นมาลอยๆ โดยไม่มีประธาน และกริยาตัวนั้นทำหน้าที่
เหมือนคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคได้ เช่น

เดินเล่นตอนเช้าเป็นการออกกำลังกาย

เล่นไฟทำให้เสียทั้งเงินและสุขภาพ

กินจุบกินจิบทำให้อ้วนได้

ประเภทของประโยค

ถ้าแบ่งประโยคตามจุดมุ่งหมายของการใช้สื่อสารสามารถแบ่งได้ ๔ ประเภท คือ

๑. ประโยคบอกเล่า หมายถึง ประโยคที่มีเนื้อความบอกเรื่องราว เล่าเรื่องความเป็นไปต่างๆ ให้รู้ เช่น

นกบินไปในอากาศ

แดงและดำทำขนมกันที่บ้าน

๒. ประโยคปฏิเสธ หมายถึง ประโยคที่มีเนื้อความบอกอาการไม่ยอมรับ หรือไม่ทำตามที่ผู้พูดต้องการ เช่น

เขาไม่ยอมขายหนังสือเล่มนี้

ฉันไม่รักเธอ

๓. ประโยคคำถาม หมายถึง ประโยคที่มีเนื้อความสงสัย เป็น
คำถามเพื่อขอความกระจ่าง เช่น

คุณไปนครพนมมาหรือ

ท่านส่งหนังสือเล่มนี้คืนหรือยัง

๔. ประโยคบังคับหรือขอร้อง หมายถึง ประโยคที่มี
เนื้อความบังคับให้ทำ หรือขอร้องให้ทำ มีข้อสังเกตว่าประโยค
ประเภทนี้มักประกอบด้วยคำว่า อย่า จง โปรด วาน ช่วย นำหน้า
เช่น

โปรดช่วยยกกระเป๋าใบนั้นด้วยเถิด

อย่าข้ามถนนที่ไม่มีทางม้าลาย

ชนิดของประโยค

ประโยคแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด ดังนี้

๑. **เอกรรณประโยค** (เอก+อรรณ+ประโยค) ประโยคที่มีความหมายเดียว หรือเนื้อความเป็นหนึ่ง คำว่าเนื้อความเป็นหนึ่ง หมายถึง มีประธาน ๑ กริยา ๑ หรือถ้ามีกรรมก็มีเพียง ๑ เช่นกัน ส่วนมากเป็นประโยคสั้นๆ ที่ใช้พูดจกกันในชีวิตประจำวันเป็นพื้นฐาน เช่น

เราพบกันริมหนองหาร

ฉันชอบเที่ยวตามชายทะเล

๒. **อเนกรรณประโยค** (อน+เอก+อรรณ+ประโยค) คือ ประโยคที่ประกอบด้วยเอกรรณประโยคหลายๆ ประโยค โดยมีสันธานเป็นตัวเชื่อมทุกประโยคในอเนกรรณประโยคล้วนมีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีใจความเสมอกัน สามารถแยกแต่ละประโยคให้อยู่ตามลำพังได้ เช่น

๒.๑ อัญยานกรรตประโยชน์ คือ ประโยคที่มีเนื้อความคล้องตามกัน โดยมีสำนวนเชื่อม เช่น

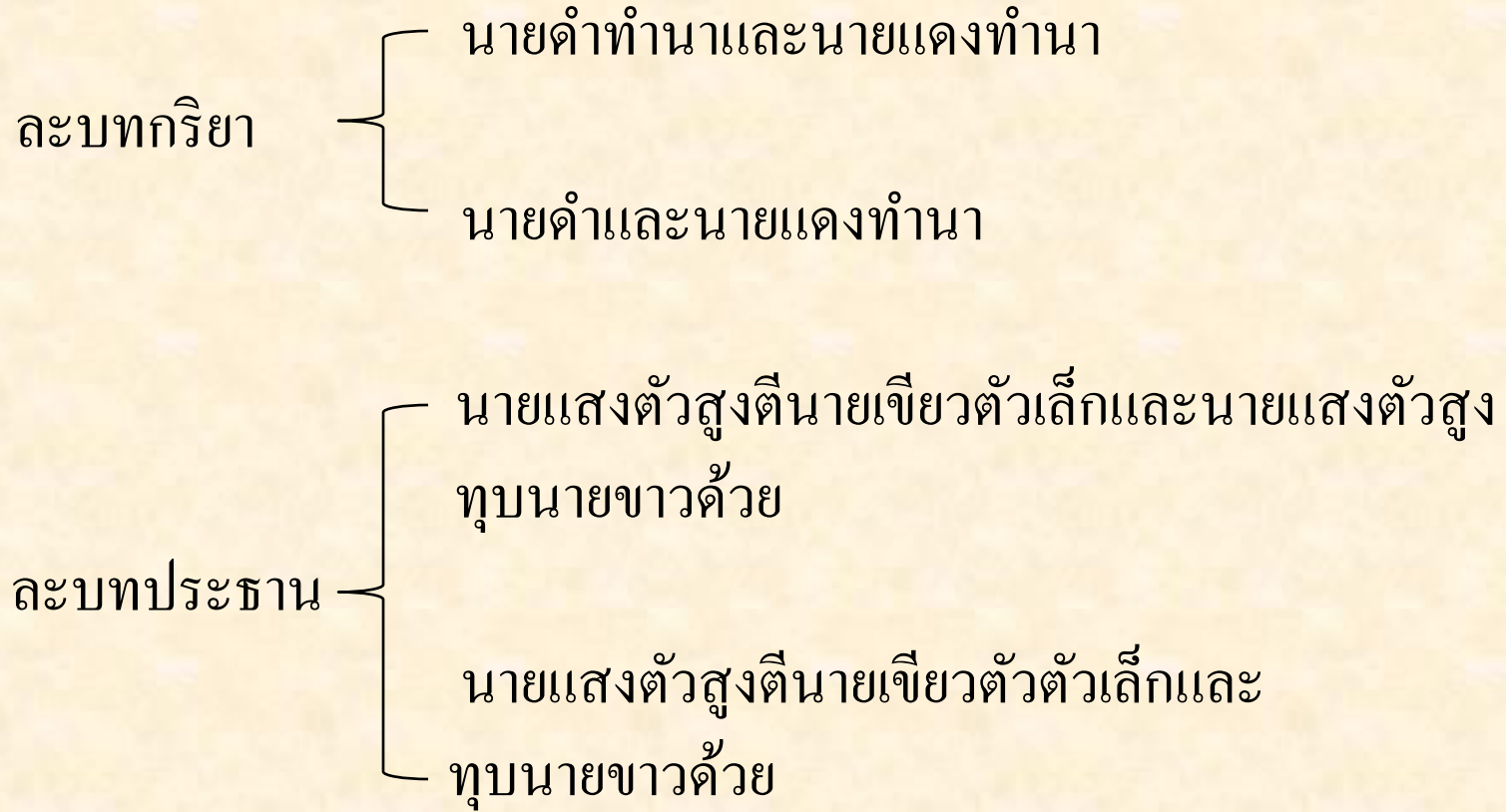
๑) มีเนื้อความคล้องตามกันตามเวลา ประโยคพวกนี้มักมีคำว่า แล้ว พอ เมื่อ ประกอบอยู่หน้า เป็นคำช่วยสำนวนเพื่อแสดงความต่อเนื่องกัน เช่น

แล้ว...จึง : เขาช่วยงานแม่แล้ว เขาจึงไปเล่นกีฬา

ครั้น...ก็ : ครั้นเขาเดินทางมาถึงแล้ว เขาก็ไม่ไปไหนอีก

๒) มีเนื้อความคล้ายตามกันหรือร่วมกันตามอาการ ประโยคในพวกนี้จะกระทำกริยาอาการเหมือนกันทั้งประโยคหน้าและประโยคหลัง โดยมีประธาน และ เป็นตัวเชื่อมหลัก เช่น

๓) มีเนื้อความคล้อยตามกันโดยสังเกตคำกริยา ประโยคพวกนี้เป็นประโยค
ที่ละสันธาน และ ออกไปแต่ยังได้ความสมบูรณ์ เช่น

ละสันธานเป็น { เขานั่ง และนอน และเล่นจนเบื่อแสนเบื่อ
เขานั่ง นอน เล่น จนเบื่อแสนเบื่อ

๔) มีเนื้อความตามกันแบบคาดคะเน ประโยคพวกนี้ก็ได้แก่ประโยค
ที่มีคำสันธานพวก ถ้า ถ้าว่า ผ ฝิว่า แม้ แม้ว่า เป็นตัวเชื่อม เช่น
แม้ว่าน้ำในบ่อนี้แห้งไป มนุษย์ย่อมหาใหม่อยู่ดี
ฝิว่าเขายกทรัพย์สมบัติให้ฉันคงดีใจมากทีเดียว

๒.๒ พยติเรกาเนกรรณประโยค คือ ประโยคที่มี
เนื้อความแย้งกัน หมายถึง เนื้อความของเอกรรณประโยค
หลัง ขัดแย้งกับเนื้อความในเอกรรณประโยคข้างหน้า มี
ข้อสังเกตคือ สันธาน ที่นำมาเป็นคำตัวเชื่อมมีคำว่า แต่ เป็น
หลัก นอกจากนี้ก็มีสันธานคำอื่นประสมเกี่ยวกับคำว่า แต่
เช่น แต่ว่า แต่...ก็ แต่ทว่า เช่น

ฝนตกแต่แดดออก

เขาอยากสอบได้ที่ ๑ แต่เขาก็ขี้เกียจอ่านหนังสือ

๒.๓ วิถีลัปปาเนกรรตประโยชน์ คือ ประโยคที่มีเนื้อความ ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งไม่เลือกเลยไม่ได้ ประโยคชนิดนี้ ประกอบด้วยสันธาน หรือ มิฉะนั้น ไม่เช่นนั้น ไม่อย่างนั้น เป็น ตัวเชื่อม เช่น

นายสมศักดิ์ หรือ นายวิบูลย์เป็นนายอำเภอ
คุณต้องหยุดสูบบุหรี่ มิฉะนั้นคุณจะเป็นมะเร็ง

๒.๔ เหตุวาเนกรรณประโยค คือ ประโยคที่มีเนื้อความเป็นเหตุ เป็นผลกัน มีลักษณะเหมือนอนันวยาเนกรรณประโยค คือ มีเนื้อความ คล้อยตามกัน แต่ทว่าเป็นการคล้อยตามกันในเชิงเป็นเหตุเป็นผลแก่ กัน

มีข้อสังเกตคือ ถ้าเป็นอนเนกรรณประโยคชนิด เหตุวาเนกรรณ ประโยค ประโยคหน้าต้องมีเนื้อความเป็นเหตุ ประโยคหลังมี เนื้อความเป็นผล โดยมีสันธาน จึง เพราะ เพราะฉะนั้น ดังนั้น ฉะนั้น เป็นตัวเชื่อม เช่น

น้ำเน่ายุ่งจึงชุม

เพราะแดดออกถนนจึงลื่น

เพราะตัดต้นไม้มาก ฉะนั้นฝนจึงไม่ตกต้องตามฤดูกาล

ข้อสังเกต

๑. สันฐานที่เชื่อมประโยค ไม่ได้อยู่ตรงกลางระหว่างประโยคต่อประโยคเสมอไป อาจอยู่หน้าประโยค หรือแทรกระหว่างคำก็ได้

๒. ประโยคเหตวนากรรม ต้องขึ้นต้นด้วยประโยคเหตุ และตามด้วยประโยคผลเท่านั้น ถ้าเป็นประโยคผลขึ้นก่อนจะกลายเป็น สังกรประโยคชนิดวิเศษยานุโลมทันที

สังกรประโยค

สังกรประโยค แปลว่า ประโยคแต่ง ประโยคปรุง หมายถึง ประโยคใหญ่ที่ประกอบด้วยเอกรรตประโยค ๒ ประโยค โดยประโยคแรกเป็นประโยคที่มีเนื้อความสำคัญเป็นหลัก และประโยคหลังเป็นประโยคที่มีเนื้อความเป็นรองทำหน้าที่เป็นประโยคประกอบ หรือ ประโยคปรุงแต่ง ประโยคหลักเรียกว่า **मुख्यประโยค** ประโยครอง หรือ ประโยคที่ทำหน้าที่ประกอบ เรียก **อนุประโยค**

ส่วนของประโยคสังกร ถ้าแจกแจงประโยคสังกรประโยค
ออกเป็นส่วน พบส่วนประกอบ ๒ ส่วน คือ

๑. มีประโยคใหญ่ หรือประโยคหลักอยู่หนึ่งประโยค ซึ่งเป็น
ประโยคที่มีเนื้อความสมบูรณ์ อาจเรียกเป็นประโยคหัวหน้าหรือ
ประโยคเริ่มได้ เรียกประโยคนี้ว่า **मुख्यประโยค**

๒. มีประโยคเล็ก หรือ ประโยคปรุงแต่ง แทรกเข้ามาเป็นส่วน
หนึ่งของประโยคใหญ่อย่างน้อย ๑ ประโยค ที่บอกว่าเป็นส่วนหนึ่ง
เพราะประโยคนี้มีเนื้อความไม่เด่นชัด ไม่สามารถกล่าวเป็นประโยคเริ่ม
ได้ ต้องอาศัยอิงเนื้อความหลักจากประโยคใหญ่แต่ส่วนประกอบของรูป
ประโยคครบ ประโยคเล็กนี้เรียกว่า **อนุประโยค** ซึ่งแบ่งได้ ๓ ชนิด คือ

๒.๑ นามานุประโยค คือ อนุประโยคที่มีหน้าที่คล้ายคำนามหรือสรรพนาม สามารถประกอบเป็นประธาน กรรม และบทวิภัตติการกของประโยคเป็นหลัก

คนเดินริมถนนเป็นตำรวจ
เขาพูดว่าเครื่องบินตก

ประกอบเป็น บทประธาน
ประกอบเป็น บทวิภัตติการก

๒.๒ คุณานุประโยค คือ ประโยคที่ทำหน้าที่คล้ายคำวิเศษณ์สำหรับประกอบนาม หรือสรรพนามในประโยคหลัก โดยมีคำประพันธ์สรรพนาม ที่ ที่ซึ่ง อันเป็นบทเชื่อม ซึ่งบทเชื่อมนี้ต้องติดอยู่กับคำนามหรือสรรพนามข้างหน้าเสมอ เช่น

เขารักคนไทยที่รักชาติไทย

กระเป๋าสีเขียวอยู่ข้างฝาเป็นของฝากจากพี่

๒.๓ วิเศษณานุประโยค คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่
คล้ายคำวิเศษณ์ สำหรับประกอบกริยาหรือคำวิเศษณ์ใน
ประโยคหลักนั้น โดยมีคำประพันธ์วิเศษณ์ จน เมื่อ เพราะ
ทาง ตาม ฯลฯ เป็นบทเชื่อม เช่น

เขาพูดเร็วจนฉันฟังไม่ทันแล้ว

เขามาเมื่อเธอหลับแล้ว

เขาสอบตกเพราะขี้เกียจอ่านหนังสือ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับวิเศษณานุประโยค

วิเศษณานุประโยค นอกจากทำหน้าที่คล้ายคำวิเศษณ์ คือ ขยาย กริยาและวิเศษณ์ด้วยกันแล้ว วิเศษณานุประโยค ยังบอกหน้าที่ตามลักษณะดังต่อไปนี้

บอกลักษณะ เช่น

เขาอนุญาตให้ฉันไปบ้าน

เขาทำเพราะครูสอน

บอกกาล เช่น

เขาไปเมื่อฝนหยุดแล้ว

เขานอนจนกระทั่งถึงเช้า

บอกสถาน เช่น

กิ่งไม้หักตรงหลังคาโรงรถ

คนยังกินไก่ต้มน้ำผักของฉัน

ฉันซื้อมาจากโรงพิมพ์ในเมือง

บอกเหตุ เช่น

เขาสอบได้เพราะขยันอ่านหนังสือ

ครูตีเขาเพราะเขาเกเร

ฝนตกเพราะกบร้อง

บอกผล เช่น

เด็กหิวจนร้องไห้

เขาคอยจนเป็นลม

บอกความเปรียบเทียบ เช่น

เรือแล่นเร็วเหมือนลมพัด

คนมุงเชอเหมือนดาวล้อมเดือน

